



Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

ELEMZÉS

Koszovói jómódú családok, mint „meghatározott társadalmi csoport”

Készítette: Gyulai Gábor

2006. január

Rövid eseteírás: A kérelmező albán nemzetiségű, jómódú koszovói üzletember és családja. Menedékkérelmét arra alapozta, hogy Koszovóban állandó fenyegetésnek voltak kitéve jó anyagi helyzetük miatt, ami rendkívül kiszolgáltatottá tette őket a zsarolással, fenyegetésekkel, stb. szemben. A helyzet olyan súlyossá vált, hogy a kérelmező menekülni kényszerült Koszovóból az üldözés szintjét elérő zaklatások elől. A BÁH az első fokú határozatban elutasította a kérelmet, szavahihetőséggel kapcsolatos kétségekre hivatkozva, továbbá azzal érvelve, hogy a jó anyagi helyzet nincs kapcsolatban a Genfi Egyezményben felsorolt öt üldözési ok egyikével sem. A hatóság továbbá megállapította az Idtv. 43. § (1) alapján a kiutasítási tilalom fennállását, a feleség súlyos PTSD-jére hivatkozva.

1) Mit jelent a „meghatározott társadalmi csoport” a nemzetközi menekültjog kontextusában?

A meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás a legösszetettebb a Genfi Egyezmény által felsorolt öt üldözési ok közül, mely csak az Egyezmény szövegezésének utolsó szakaszában került be abba. A meghatározott társadalmi csoport koncepciójával kapcsolatban két, gyakorta összeecsengő értelmezés kristályosodott ki a nemzetközi joggyakorlatban:

- „Védett jellemzők” megközelítés – A csoport tagjai rendelkeznek egy közös tulajdonsággal, amely „(1) egy veleszületett, megváltoztathatatlan jellemző; (2) egy múltbéli ideiglenes vagy önkéntes állapot, amely történelmi folytonossága/állandósága miatt megváltoztathatatlan; (3) olyan jellemző vagy fogalomtársítás vagy társulás, amely annyira alapvetően hozzátartozik az emberi méltósághoz, hogy a csoport tagjai nem kényszeríthetők arra, hogy lemondjanak róla¹”.
- „Társadalmi észlelés” megközelítés – A csoportnak van egy olyan közös jellemzője, amely „a csoportot felismerhetővé teszi, vagy elkülöníti a társadalom egészétől²”

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR) Kézikönyve a következő útmutatást tartalmazza a meghatározott társadalmi csoport értelmezésével kapcsolatban³:

77. A „meghatározott társadalmi csoport” kitétel általában a hasonló háttérű, szokású vagy

¹ Nemzetközi védelmi iránymutatás, „Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás” a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv 1A(2) bekezdésének összefüggésében, UNHCR, Genf, 2002. május 7., 6. bek.

² Ibid. 7. bek.

³ Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján, Átdolgozott kiadás, UNHCR, Genf, 1992. január, 77-79. bek.



Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

társadalmi státuszú személyeket foglal magában. Az üldözéstől való félelem ennek megfelelően gyakran átfedésbe kerülhet az egyéb okból, így faji, vallási vagy nemzeti hovatartozás miatti üldözéstől való félelemmel.

78. Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás lehet a gyökere az üldözésnek, ha nem hisznek egy csoport kormány iránti lojalitásában, vagy a csoport politikai szemléletmódja, tagjainak előélete, gazdasági tevékenysége miatt, illetőleg, azért mert a csoport létét, mint olyant, a kormánypolitika érvényesítését akadályozó tényezőnek tekintik.
79. Pusztán a sajátos társadalmi csoporthoz tartozás általában nem elegendő a menekült státusz megalapozásához. Ugyanakkor lehetnek olyan különleges körülmények, amelyek hatására önmagában e tagság elegendő alap lehet az üldözéstől való félelemhez.

Az UNHCR vonatkozó iránymutatása tovább pontosítja a meghatározott társadalmi csoport fogalmát⁴: „Meghatározott társadalmi csoportnak olyan emberek csoportja tekinthető, akik *az üldözés veszélyétől különböző, közös jellemzővel bírnak, vagy akiket a társadalom csoportként észlel.* Ez a közös jellemző gyakran veleszületett, megváltozhatatlan jellemző, vagy olyan, amely más módon alapvetően hozzátartozik az önazonossághoz, a lelkiismerethez vagy az emberi jogok gyakorlásához.” Az iránymutatás leszögezi továbbá, hogy nem szükséges, hogy a csoportban egyfajta kohézió legyen⁵ vagy hogy a csoport minden tagja ki legyen téve az üldözés veszélyének⁶, ezenfelül kimondja, hogy a csoport mérete nem releváns⁷.

Az Európai Unió Kvalifikációs Irányelvének vonatkozó definíciója is a fenti meghatározást tükrözi⁸: „valamely csoport különösen akkor minősül meghatározott társadalmi csoportnak, ha:

- a csoport tagjai veleszületett jellemzőkkel vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemzőik vannak, amelyek olyannyira alapvetők az identitás, illetve lelkiismeret szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehetne azok feladására kényszeríteni, illetve
- a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom „más’-ként kezeli.”

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága Rec(2004)9 számú ajánlásában a következőképpen definiálta a meghatározott társadalmi csoport fogalmát a menedékjog kontextusában⁹: A Miniszteri Bizottság „Úgy ítéli meg, hogy a ‚meghatározott társadalmi csoport’ olyan személyek csoportja, akik az üldözés veszélyétől különböző közös tulajdonsággal rendelkeznek, és akiket a társadalom csoportként észlel, vagy az állam, illetve egyéb üldöző csoportként azonosít. Az egy csoport ellen irányuló üldözés ugyanakkor releváns tényező lehet annak meghatározásakor, hogy a csoport mennyire látható, megkülönböztethető az adott társadalomban.”

2) A csoport meghatározása

⁴ Nemzetközi védelmi iránymutatás, „Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás” a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv 1A(2) bekezdésének összefüggésében, UNHCR, Genf, 2002. május 7., 11. bek.

⁵ Ibid. 15-16. bek.

⁶ Ibid. 17. bek.

⁷ Ibid. 18-19. bek.

⁸ Az Európai Unió Tanácsának 2004/83/EK sz. Irányelve a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról, 2004. április 29., 10. cikk d)

⁹ Recommendation Rec(2004)9 of the Committee of Ministers to member states on the concept of “membership of a particular social group” (MPSG) in the context of the 1951 Convention relating to the status of refugees, Európa Tanács Miniszteri Bizottsága, 2004. június 30. (nem hivatalos fordítás)



Magyar Helsinki Bizottság

A meghatározott társadalmi csoport, amelyhez a kérelmező tartozik a „*gazdag koszovói családok, akik vagyonuk miatt állandó és életvitelüket ellehetetlenítő zaklatásnak és zsarolásnak vannak kitéve*”. A család (a nőkhöz vagy a homoszexuálisokhoz hasonlóan) a meghatározott társadalmi csoport egyik legtipikusabb esete a nemzetközi joggyakorlatban¹⁰.

Az alábbiakban azt vizsgáljuk, hogy a fenti útmutatások által említett két megközelítést alkalmazva hogyan igazolható, hogy ez a csoport valóban „meghatározott társadalmi csoport” annak nemzetközi menekültügyi értelmében.

3) Miért tagja a kérelmező a meghatározott társadalmi csoportnak a „társadalmi észlelés” megközelítés alapján?

A kérelmezői nyilatkozat értelmében a koszovói társadalom meghatározott, a többségtől elkülönülő csoportként tekint a gazdag családokra. Ez mindazonáltal a világ legtöbb társadalmában így van. Koszovó esetében azonban fennáll két olyan speciális körülmény, amely indokolja, hogy a nemzetközi menekültügyi gyakorlat „társadalmi észlelés” megközelítését alkalmazva meghatározott társadalmi csoportként tekinthessünk a vizsgált csoportra:

I. A koszovói társadalom rendkívül szegény, amelyben ezért nagyon kirívó egy család jó anyagi helyzete. Ezenfelül Európában egyedülálló módon nincs olyan stabil, hatékonyan működő államalakulat, amely képes lenne valós védelmet nyújtani a potenciális, nem-állami szereplőktől eredő üldözéssel szemben. Koszovó, bár *de iure* a Szerbia-Montenegró államalakulat része, *de facto* önálló terület, amely nemzetközi adminisztráció alatt áll. Koszovóban általános az erőszak és a törvénytelenység, és semmilyen remény nem mutatkozik a helyzet megnyugtató rendeződésére a közeljövőben¹¹. Ilyen körülmények között nem működnek megfelelően azok a mechanizmusok, melyek még egy kirívóan szegény társadalomban is védelmet nyújthatnak a vagyonosabb csoportok számára (rendfenntartó erők, erkölcs, stb.), így a kérelmezőéhez hasonló vagyonos családok „mássága” és kiszolgáltatottsága sokkal kirívóbb a többségi társadalom szemében.

II. A vagyonos társadalmi elit a világ számos részén élesen elkülönül a társadalom többi részétől. Az, hogy az adott esetben menekültügyi értelemben is meghatározott társadalmi csoportot alkotnak alapvetően az üldözés veszélyének köszönhető. Bár a korábban idézett nemzetközi útmutatások mind egyetértenek, hogy a meghatározott társadalmi csoportnak az üldözés veszélyétől eltérő jegyekkel is kell rendelkeznie, abban is összecsengenek, hogy az üldözés veszélye ugyanakkor kiemelkedő fontosságú lehet a csoport társadalmi „észlelhetőségének”, „másságának” megállapításakor. Jelen esetben a csoport rendelkezik az üldözéstől különböző közös jegyekkel (múltban szerzett vagyon és a hozzá kapcsolódó, az adott környezetben még inkább kirívó társadalmi státusz és jólét), viszont elsősorban az üldözés veszélye az, ami a hasonló helyzetben levő emberek csoportjából menekültügyi értelemben vett meghatározott társadalmi csoportot hoz létre. Az UNHCR többször idézett iránymutatása jó analógiával szolgál: „A balkezes emberek nem alkotnak meghatározott társadalmi csoportot. Viszont ha azért üldöznék őket, mert balkezesek, akkor minden bizonnyal rövid időn belül a társadalomban felismerhető meghatározott társadalmi csoporttá állnának össze. Csakhogy nem az üldözés, hanem a balkezes mivoltuk határozná meg őket társadalmi csoportként.”¹²

¹⁰ „a bíróságok és az államigazgatási szervek számos esetben jutottak arra az álláspontra, hogy például a nők, a homoszexuálisok és a családok meghatározott társadalmi csoportot alkothatnak az 1A(2) cikk értelmében” – Nemzetközi védelmi iránymutatás, „Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás” a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv 1A(2) bekezdésének összefüggésében, UNHCR, Genf, 2002. május 7., 6. bek.

¹¹ Lásd részletesen az 5. részben

¹² Nemzetközi védelmi iránymutatás, „Meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás” a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi Genfi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv 1A(2) bekezdésének összefüggésében, UNHCR, Genf, 2002. május 7., 14. bek.



Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

4) Miért tagja a kérelmező a meghatározott társadalmi csoportnak a „védett jellemzők” megközelítés alapján?

A vizsgált csoport esetében is beszélhetünk olyan „védett jellemzőkről”, melyekről egyrészt erősen kétséges, hogy a kérelmező egyáltalán le tudna-e mondani, másrészt a vonatkozó emberi jogi normák alapján nem is elvárható, hogy bárki lemondjon róluk pusztán az üldözés elkerülése érdekében.

I. A múltban szerzett vagyonról és a vele járó társadalmi státuszról való lemondás elméletileg elképzelhető, gyakorlati megvalósítása azonban nem racionális alternatíva. Egy Magyarországról nézve „hagyományosnak” tekinthető társadalomban (mint amilyen a koszovói) a társadalmi státusz még inkább kötődik az emberhez, mint egy „modern” társadalomban, így a vagyonról való lemondás (ház, vagyontárgyak eladása, stb.) valószínűleg nem szabadítaná meg a kérelmezőt az üldözés veszélyétől, az üldöző feltehetőleg csak azt gondolná, hogy a kérelmező félrevezeti és így akarja elhárítani a zsarolás és a zaklatás veszélyét.

II. Ugyanakkor a tulajdon birtoklásának joga alapvető emberi jog, melynek tiszteletben tartására a Magyar Köztársaság is többszörösen kötelezettséget vállalt. Már az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 17. cikke is kimondja, hogy

1. Minden személynek, mind egyénileg, mind másokkal együttesen joga van a tulajdonhoz.
2. Senkit sem lehet tulajdonától önkényesen megfosztani.

Az Emberi Jogok Európai Egyezményének 1952-ben Párizsban aláírt kiegészítő jegyzőkönyve¹³ szerint „Minden természetes vagy jogi személynek joga van javai tiszteletben tartásához. Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik.”

A Magyar Köztársaság Alkotmányának¹⁴ 13. §-a is megerősíti a tulajdonhoz való jogot:

- (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.
- (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

A fentiekből egyértelműen kitűnik, hogy nem elvárható, hogy a kérdéses csoport önként lemondjon „védett jellemzőjéről” (vagyonáról, társadalmi státuszáról) az üldözés elkerülése érdekében, egyrészt mivel ez racionálisan nagy valószínűséggel kivitelezhetetlen és eredménytelen lenne, másrészt mert ez súlyosan sértené a csoport tagjainak emberi méltóságát és emberi jogait.

5) Országinformáció

A rendelkezésre álló releváns országinformáció is alátámasztja, hogy a kérelmezőhöz hasonló helyzetben levő koszovói személyek ki lehetnek téve üldözés veszélyének meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásuk miatt.

Koszovóban nagyon elterjedt a bűnözés, azon belül is a szervezett bűnözés, részint a nagy szegénység (a Világbank adatai szerint a lakosság 37%-a a napi 1,42 €-s szegénységi küszöbnél, 15%-a pedig a napi 0,93 €-ós

¹³ Kiegészítő Jegyzőkönyv az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok Védelméről szóló Egyezményhez, 1. cikk, Magyarország 1992. november 5-én ratifikálta

¹⁴ 1949. évi XX. törvény



Magyar Helsinki Bizottság

abszolút szegénységi küszöbnél kevesebből él¹⁵) és az ezzel összefüggő nagy munkanélküliség (2003-ban 49-57% közötti volt¹⁶), részint pedig a fegyverek elterjedtsége miatt.

Az elemzők szerint az elmúlt hat évben elterjedt a fegyvertartás és a szervezett bűnözés Nyugat-Koszovóban, ahol a rendőrség és a Koszovói Felszabadító Hadsereg gerillái közötti első összecsapások az 1990-es évek végén fordultak elő.¹⁷

1997. márciusának (...) káoszában országszerte 500 000 lőfegyvert, 3,5 millió kézigránátot, 1 millió aknát, valamint több ezer tonna muníciót loptak el a rendőrség és a katonaság fegyverraktárainak kifosztása során. Az albán hatóságok szerint a 2 000 életet (...) követelő erőszakhullámot követően mindössze a fegyverek 20%-át szolgáltatták vissza.

Ahogy a szervezett bűnözés járványként terjedt az országban, a fegyverek nem csak az életüket, családjukat és javaikat védelmezni igyekvő rémült állampolgárokhoz jutottak el. Egyaránt erősítették meg bűnöző csoportok hatalmát és táplálták a nemzetközi fegyverkereskedelmet.¹⁸

A lakosság egy része állandó félelemben él, többen elhagyják emiatt hazájukat.

Peja lakói állandó félelemben élnek az ismeretlen bűnözők által elkövetett, mindennaposá váló gyilkosságok, emberrablások és betörések miatt. A város délután ötkor kihal. A boltok lehúzzák redőnyeiket, az emberek sietve hazamennek, és kulcsra zárják ajtóikat, még mielőtt az „éjszaka örült órái” eljőnének. (...)

A fiatal albán lányok kifejezetten vonzóak a titokzatos bandák számára. Csak egy KFOR járőr akadályozhatta meg, hogy két férfi a pejai stadionban elraboljon egy 9 éves kislányt. Az UNMIK-hez és a KFOR-hoz mindennap érkeznek a fiatal lányok elrablásának kísérleteiről szóló bejelentések.¹⁹

Ugyan az erőszakos bűncselekmények egy része az etnikai konfliktushoz vagy a hagyományos vérbosszúhoz köthető, egyre elterjedtebbek az üzleti érdekek védelmében a riválisok ellen elkövetett bűncselekmények is. Az állandósuló megfélemlítés és fenyegetés mellett más eszközökkel is igyekeznek a szervezett bűnözői csoportok saját, vagy megbízóik érdekeit védeni:

Az alvilág buzgalma, amellyel valóra váltja riválisai elleni fenyegetéseit, jól dokumentált. Múlt év november 9-én egy bombával felszerelt autó behajtott Ferizaj/Urosevac egyik nagy áruházába. A robbanásban nem halt meg senki, de a pénzügyi kár jelentős volt, és az áruház februárig nem nyithatott ki újra.²⁰

A Koszovóban élő jómódú vállalkozók és üzletemberek nem csak üzleti ellenfeleik támadásaitól, hanem zsarolóktól és emberrablóktól is tarthatnak. A családjaik ellen irányuló támadások, az állandó zsarolólevelek és a tehetetlen rendőrség miatt többen felfegyverkeznek.

¹⁵ World Bank: Poverty in Kosovo is widespread, but inroads can be made (2005. szeptember), <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/KOSOVOEXTN/0,,contentMDK:20665819~menuPK:297788~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:297770,00.html>, 2006. január 18.

¹⁶ United Nations Development Programme Kosovo: Factsheet 1: Unemployment (2003. május), http://www.kosovo.undp.org/Factsheets/factsheets/unemployment_may2003.pdf, megtekintve: 2006. január 18.

¹⁷ Kosovareport: Kosovo Albanians push for talks about self-determination (2005. augusztus 31.), <http://kosovareport.blogspot.com/2005/08/kosovo-albanians-push-for-talks-about.html>, megtekintve: 2006. január 18.

¹⁸ Daniela Heimerl: Regard sur l'Est: Les armes légères et de petit calibre: une entrave à la pacification des Balkans (2004. július 1.), http://www.regard-est.com/home/breve_contenu.php?id=493, megtekintve: 2006. január 18.

¹⁹ The Institute for War and Peace Reporting: Insécurité au Kosovo – la peur de la mort (1999. december 17.), <http://listes.rezo.net/archives/courrier-balkans/1999-12/msg00047.html>, megtekintve: 2006. január 18.

²⁰ Le Courier des Balkans: Gangs of Kosovo (2005. április 6.), <http://www.balkans.eu.org/article5349.html>, megtekintve: 2006. január 18.



Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

A Peja környéki közösségi vezetőkkel folytatott beszélgetések során az IWPR sok történetet hallott arról, a bandák hogyan zsarolnak ki pénzt a helyi cégektől, valamint hogyan foglalnak el törvénytelenül a távozó szerbek által albánoknak eladott lakásokat, amelyeket csak fizetség ellenében hajlandók elhagyni.

Egyik közösségi vezető elmondta, hogy egy helyi üzletembernek két éve 20 000 eurós váltságdíjat kellett fizetnie, miután fiát elrabolták. „Természetesen az esetet nem jelentették be, mert az üzletember nem akarta magára haragítani az emberrablókat, csak vissza akarta kapni a fiát.”

Ramush Haradinaj szerint a szervezett bűnözés komoly gondot jelent. „Egész Peja tudja, hogy ezek a bandák védelmi pénzt szedtek a cégektől, és, hogy abból élnek, hogy vállalatokat valamint tehetősebb embereket fenyegetnek meg a környéken.”

A legismertebb üzletemberek is könnyen támadás áldozatául eshetnek. Novemberben Ekrem Llukát, a dohányiparban és biztosításban érdekelt helyi vállalkozót lőfegyverrel megsebesítették.²¹

A legsúlyosabb bűncselekményeket a koszovói határokon túlnyúló regionális bűnszövetkezetek követik el, amelyek befolyása a gyenge rendőrségre és bíróságokra számottevő.

Koszovóban a bűncselekmények gyakran regionálisan együttműködő elkövetőkhöz köthetők, gyakori az embercsempészet, terrorista csoportok mozgatása, és az autólopás. A társadalom más csoportjaival ellentétben a szerb és koszovói bűnöző csoportok között hatékony együttműködés alakult ki, különösen az embercsempészet, illegális prostitúció, kábítószer-kereskedelem, fegyverkereskedelem és autólopás terén.²²

A lakosok a rendőrség tehetetlensége és korrupciója mellett a bíróságok és ügyészségek befolyásolhatósága miatt is kevésbé reménykedhetnek az igazságszolgáltatás hatékonyságában.

A legsúlyosabb, etnikai csoportok közötti, terrorizmussal kapcsolatos, vagy szervezett bűnözéshez köthető bűncselekményeket egy 24 főből álló bírói és ügyészi testület viszi bíróság elé és vizsgálja ki. Ezeket az ügyeket azért vizsgálja nemzetközi testület, mert a koszovói bírók és ügyészek függetlenségét kétségessé teszik az állandó fenyegetések és a megtorlástól való félelmük.²³

Koszovóban a bűncselekmények egy jelentős része nem válik ismertté, mivel a potenciális tanúk a környezetükben tapasztalható megfélemlítés és fenyegetettség-érzetük miatt gyakran nem tesznek feljelentést. Azokban az ügyekben pedig, amelyekben hivatalból indítanak eljárást, gyakran nem találnak tanút, aki hajlandó bíróság előtt vallomást tenni.

Félelmük nem alaptalan. Az EBESZ előtt ismertté vált a tanúk meggyilkolásának, vagy annak kísérletének, megfélemlítésének, megtorlással való megfenyegetésének több esete, ezeket a tanúk különböző ügyekben, az eljárás tetszőleges szakaszában szenvedték el. (...)

Néhány példa a megfélemlítésre:

- Az egyik fontos tanú ellen kétszer követtek el gyilkossági kísérletet (egyik a fia és felesége ellen is irányult) a nyomozás kezdete óta. Az utolsó kísérletet a tárgyalás kezdete előtt három héttel követték el.
- Egy másik tanút, röviddel az után, hogy vallomást tett a vizsgálóbíró előtt, állítólag azzal fenyegették meg, hogy ha nem vonja vissza tanúvallomását, őt és családját meggyilkolják.
- Egy harmadik tanú néhány héttel a vizsgálóbíró előtt tett vallomása után menekült meg egy személye ellen irányuló gyilkossági kísérlettől.

²¹ The Institute for War and Peace Reporting: Investigation: Kosovo's Wild West (2005. február 5.), http://www.iwpr.net/index.php?apc_state=henobcrbalkans_investigative.html&s=o&o=archive/bcr3/bcr3_200502_542_1_eng.txt, megtekintve: 2006. január 18.

²² Freedom House: Nations in Transit – Kosovo (Serbia and Montenegro) 2005, http://65.110.85.181/inc/content/pubs/nit/inc_country_detail.cfm?page=47&nit=379&year=2005&pf, megtekintve: 2006. január 18.

²³ Ibid.



Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

- Egy negyedik tanú családját a vizsgálóbíró előtt tett tanúvallomása utáni estén megtámadták.
(...)

Az EBESZ több embercsempészettel kapcsolatos ügyet is megfigyelt, amelyekben feltételezhetően megfélemlítették az áldozatot/tanút (ahol például visszavonták eredeti terhelő vallomásukat). Más esetekben a tanúk kifejezetten említették az ellenük elkövetett megfélemlítés és fenyegetés eseteit. (...)

A fenti tárgyalás egyik ismert tanúját, unokatestvérével és fiával együtt Peja egyik központi kereszteződésében lelőtték. Annak ellenére, hogy a tárgyalás előtt többször megfenyegették, valamint túlélte már egy merényletet, a tárgyalás után semmi nemű védelemben nem részesült.
(...)

A Súlyos Bűncselekmények Osztágának parancsnoka által közzétett felhívásban jól érzékelhető a rendőrség tehetetlensége a megfélemlítések kapcsán:

„Ez a gyilkosság nem az első hasonló eset Peja környékén, és nem is az utolsó. (...) A bűnözők szabadon gyilkolhatnak, mert tudják, az állampolgárok nem fogják lemondani a rendőrségnek, amit láttak vagy hallottak. Rettegés és megfélemlítés uralkodik Koszovó polgárain...”²⁴

6) Összegzés

A vonatkozó nemzetközi joggyakorlat, az UNHCR, az Európai Unió és az Európa Tanács útmutatásai és a releváns országinformáció ismeretében álláspontunk szerint a kérelmező megalapozottan fél attól, hogy Koszovóba való visszatérése esetén üldözésnek lenne kitéve egy meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása miatt²⁵.

²⁴ EBESZ-UNMIK: Kosovo, Review of the Criminal Justice System (March 2002-April 2003); "Protection of Witnesses in the Criminal Justice System", http://www.osce.org/documents/mik/2005/12/17177_en.pdf, megtekintve: 2006. január 18., 14-18. oldal

²⁵ További analógiaként szolgálhat a francia Menekültügyi Fellebbviteli Bizottság (Commission des recours des réfugiés) gyakorlata, mely több ügyben menekültként ismert el kínai és vietnami állampolgárokat elismerve üldözéstől való félelmük megalapozottságát a jómódú polgársághoz vagy kereskedőréteghez (*bourgeoisie* vagy *bourgeoisie commerciale*), mint meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozásuk miatti. Lásd részletesen: Le droit des réfugiés en France – Tables décennales de jurisprudence du Conseil d'État et de la Commission des recours des réfugiés, Paris, 2000., 176-177. o. és T. Alexander Aleinikoff: Protected Characteristics and Social Perceptions: An Analysis of the Meaning of "Membership of a Particular Social Group" Determination, <http://www.refugeelawreader.org/files/pdf/630.pdf>, megtekintve: 2006. január 18. 280-281. oldal